

BILTEN KIP Maj 2004

Ovaj bilten je objavljen radi potpunijeg upoznavanja sudstva sa aktivnostima KIP. Ova publikacija je podijeljena sudijama i tužiocima na Kosovu. Mesečni bilten KIP sada sadrži članke pripadnika KIP koji se tiču stvari od interesa za sudije i tužioce koji rade na Kosovu. KIP će ove godine pozvati sudije da doprinesu ovom Biltenu i da objave svoje članke ili izveštaje.

PREGLED IZVEŠTAJA SEMINARA O TRGOVINI LJUDIMA

Kosovski Institut za Pravosuđe održao je 14 i 15 Aprila 2004, dvodnevni seminar o Trgovini Ljudima. Ovaj trening je bio organizovan zahvaljujući podršci posebnih srtačnjaka koji rade za organizacije i institucije koje imaju dokazano iskustvo u ovim stvarima i koji uredno rade na pitanjima i slučajevima trgovine ljudima.

Dnevni red ovog seminara je sastavljen u skladu sa anti-trafiking treningom, izgrađen od strane Pakta Stabilnosti za Jugo- Istočnu Evropu za sudije i tužioce, u okviru rada Obimnog Programa Obuke, Razmene i Saradnje Pakta Stabilnosti koji se odnosi na Trgovinu Ljudima. Postoji svest da efektne akcije protiv trgovine ljudima zahtevaju ko-ordinaciju multidisciplinarni pristup na nacionalnom, regionalnom i međunarodnom nivou uključujući sve ključne faktore kao i sudije tužioce.

Ovaj izveštaj ima za cilj da rezimira predmete koji su bili predstavljeni od strane eksperata u toku seminara, kako bi obavestili i dalje povećali

mogućnost pravosuđa da bolje razume fenomen trgovine ljudima kao kršenje ljudskih prava i krivično delo.

Lokalni i međunarodni eksperti snabevaju učesnike sa prezentacijama o važnosti fenomena o trgovini ljudima, razvoj i progres međunarodnog zakona koji se odnosi na ovu stvar, ključne elemente trgovine ljudima i faze procesa trgovine, primena zakona u trgovini ljudima na Kosovu i njihova implementacija, odgovarajući mehanizmi ustanovljeni na Kosovu u borbi protiv trgovine ljudima, traume i potrebe žrtava, posebna istražna tehnika i specifični aspekti krivičnog postupka u slučajevima trgovine kao zaštita i pomoć žrtvama za vreme gonjenja i suđenja.

Ovaj izveštaj nadamo se biće od koristi sudijama koji nisu prisustvovali seminaru, predmeta trgovine ljudima, čiji fenomen zadaje velike brige na Kosovu. Ipak, sudije prisutne na seminaru izrazili su

zabrinutost i želju za bržim rešavanjem ovog problema.

I. Trgovina Ljudima: opšti pregled i situacija na Kosovu

1. Opšti pregled

Zadnjih deset godina imamo stalan porast trgovine ljudima ,kroz i od Južno Istočne Evrope. Ovaj fenomen dostigo je alarmantne razmere, najviše na Balkanu i susednim zemljama. Američki Department procenio je u Junu 2003 da 800 000 do 2 000 000 žena i dece su prodati preko međunarodne granice svake godine. Međunarodna Organizacija za Migraciju procenila je da 500 000 žena su ilegalno prisiljene da rade kao prostitutke u Evropi. Ovo izaziva veliku zabrinutost u odnosu na ljudska prava i poseban izazov u primeni zakona i pravosuđa.

Trgovina ljudima je globalan kriminalni posao koji je zasnovan na čistoj eksploataciji, zavisno od potražnje godišnji iznos od trgovine je 7-8 biliona USD. Trgovina ne proizilazi samo iz seksualne eksploatacije ,već i eksploataciju radne snage, donaciji ljudskih organa, prinudno ropstvo, ropstvo ili nešto slično tome,prosjačenje,pljačka i kućni poslovi..

Opšti koreni zla koje dovode do trgovine su najčešće ekonomske prirode,pošto svako traga za boljim mogućnostima da li iz siromaštva ili zbog ratnog konflikta,da li zbog nasilja ili progonstva ili su prevareni

lažnim obećanjem i primamljivom visokom zaradom.

Uzroci mogu biti i nedostatak zakonitosti, korupcija ili polna diskriminacija. Trgovina ljudima utiče podjednako na žene i muškarce ,ali na žene ipak utiče na različite načine nego na muškarce u slučajevima kako one završavaju ,patnje koje doživjavaju i koje posledice ostavljaju na njih.Tradicionalno žene imaju manje pristupa u obrazovanju i na tržište rada.

Istovremeno sa promenom tradicionalne uloge u društvu povećao se broj žena koje snose odgovornost za dohodak u porodici i traže načine kako bi održale porodicu kroz doznake od migracije.Danas svuda u svetu polovinu migranata čine žene ,migraciona policija i pogodnosti su orijentisane na muškarce. Ženski migranti izgleda imaju manje pristupa formalnom tržištu rada i u odgovarajuće migracione puteve. Žene obično emigriraju u sektorima koji su neregulisani ,najčešće su to kućni poslovi ili seksualna industrija. Dva sektora koji uopšte nemaju ili imaju minimalnu zaštitu i vrlo često se njihov rad ne priznaje. Shodno prirodi posla i migracionim obrascima koji im se nude,one su upućene na posrednike ili nepouzdate agencije što ih čini još ranjivijim ipogodnijim za trgovinu i druge vrste zlostavljanja zloupotrebe.

Postoje posebni načini kojime se utiče na žene, pošto većina žena se odlučuje da emigrira radi posla i tog seksualnog rada, kućni poslovi ,trgovina ,prosjačenje itd,su najlakši poslovi koje je moguće naći jer se ti poslovi ne kontrolišu ,a to su obaveštavajuće službe koje nisu regulisane. Shodno tome postoji povećano interesovanje za ove vrste poslova i ovde ustvari dolazi do trgovne. Drugi faktor je način na koji su prostitutke obeležene, nehumani stav i mišljenje da njima ne treba ili ne zaslužuju zaštitu, mada pretnje protiv njih su veoma ozbiljne i one se boje omazde.

Regrutovanje se obavlja na uobičajeni način preko prijatelja,članova porodice ili poznanika (čak i žene koje su dugo poznaju) ili različite agencije. Ovi trgovci imaju koristi od činjenice da žene koje preuzimaju inicijativu da uteknu su sirotinja koju treba izbegavati i da je to crna berza i najčešće su odgovorne osobe za porodičnu ekonomiju. Proces trgovine nikada ustvari ne prestaje kao i poteškoće s kojima se suočavaju prodate osobe nakon što su otpuštene/otete /izbegle iskustvo u trgovini i imaju velike potrebe (zaštitu potrebu za reintegracijom, i zdravlje ,fizičke i psihičke potrebe).

2. Situacija na Kosovu

Žrtve trgovine ljudima mogu biti žene i muškarci,odrasli ili deca. Na Kosovu, prodate žene su najčešća meta prevashodno za seksualno izrabljivanje ili prinudnu prostituciju.Žene iz Moldavije čine (58%), Rumunije, Ukraine,

Bugarske, Albanije i Rusije prinuđene su na prostituciju. Žene se takođe prodaju sa i na Kosovo. Svakako jer Kosovo nije samo tranzitna zemlja, već i izvor i zemlja destinacije trgovine ljudima. IOM je već pomogao u prvih 29 slučajeva Kosovskih žena i devojaka koje su prodate sa Kosova ili vani i bile su prinuđene na prostituciju. Ma kako bilo IOM je pomogao 409 žrtava sa Kosova od Februara 2000 do kraja Decembra 2003. U 83% slučajeva, prodate osobe su tražile bolje uslove života u inostranstvo,pošto su ove žrtve bile plaćene manje od 30 euros u svojoj sopstvenoj zemlji. Najčešće obećane poslove koje su oni dobili bili su iz Italije. Ove žrtve dolaze iz svih životnih grupa prosečna godina starosti je 22 godine.Najčešći slučajevi kojima se pružila pomoć oko (75%) imaju profesionalno pozadinu i predhodno iskustvo u njihovim zemljama ili u inostranstvu. Poredovih 409 osoba, 29 su Kosovke. Kosovo je svakako postalo zemlja porekla i visokog procenta slučajeva uglavnom su to maloletnice koje dolaze iz ruralnih sredina. Jedan program reintegracije je uspostavljen za njih koje vodi Ministarstvo za Socijalni rad.

Kosovo nudi kombinovane faktore korisne za trgovinu zbog njihove geografske situacije i blizine zemalja Istočne Evrope, postojeća post-konfliktna situacija, veliko prisustvo međunarodne zajednice, njihove porodne granice i ograničene granične kontrole, skoro ustanovljen zakon o anti-trgovini,uspostavljeni putevi krijumčarenja i korupcije. Glavni putevi na Kosovu vode sa

severa preko granice sa Srbijom kroz Federativnu Republiku Makedoniju.

II. Međunarodni i Domaći pristup na odgovore zakonodavstva i policije u vezi anti-trgovine

Tekući odgovori policije i zakonodavstva su zasnovani na tri stuba: prevencija od trgovine, gonjenje izvršioca i zaštita žrtve trgovine ljudima.

1. Prevencija od trgovine

Na međunarodnom i nacionalnom nivou, preduzeto je mnogo inicijativa u prevenciji i borbi protiv trgovine..

a- Na međunarodnom nivou

Pre 2000 godine, nije postojala međunarodno prihvaćena definicija trgovina ljudima, uglavnom je bila prihvaćena kao ozbiljno kršenje ljudskih prava. Svaka zemlje ima svoju sopstvenu definiciju trgovine ljudima, što predstavlja problem u postavljanju pravog pitanja u međunarodnoj saradnji i pravilno legitimisanje žrtava. U skorije vreme, američke države su ipak povezale trgovinu kao ključni problem suverenosti/bezbednosti uključujući migraciju krijumčarenje i organizovani kriminal.

U Novembru 2000, Generalna skupština UN usvojila je tri instrumenta određena za formiranje osnove novog međunarodnog pravnog režima u borbi protiv međunarodnog organizovanog kriminala: Konvencija protiv

Transnacionalnog Organizovanog Kriminala uz dva dodatna protokola, koji se bavi trgovinom ljudima, pogotovu decom i ženama i krijumčarenjem migranata. Ova tri sporazuma bila su pripremljena na potpis u Palermo, Italija Decembra 2000 godine i nakon ratifikacije i zahtevanih brojeva potpisa, stupio je na snagu, 29 Septembra 2003, 25 Decembra 2003 i 28 Januara 2004. Sve zemlje Jugo Istočne Evrope su ratifikovale ove sporazume.

Protokol za Prevencijom, Sprečavanjem i kažnjavanjem trgovine ljudima, pogotovu žene i dece (Protokol) ustanovio je prvu zajedničku međunarodnu definiciju "Trgovine ljudima" i prvi je međunarodni punopravan pravno instrument koji se izričito odnosi na prevenciju i preduzimanje mera protiv trgovine kao i akcije na polju zaštite i pružanja pomoći prodatoj osobi. Primarno je primena zakonskih mera u prevenciji i borbi protiv ovakve vrste kriminala i olakšavanje međunarodne saradnje kao što obavezuju suverene strane u gonjenju trafikanta, ekstradicije osumnjičenih i razmena informacija. Protokol takođe naglašava probleme koji se odnose na trgovinu ljudima koji često vode ka nehumanom, degradirajućom i opasnom eksploatacijom prodane osobe. Protokol sadrži širu definiciju trgovine, obuhvatajući sve vrste trgovine za seksualnu eksploataciju, prinudni rad, ropstvo kao što je robovanje, ipak ostavlja širu diskreciju u odnosu na implementaciju njihovih odredbi u zaštiti i pomoći žrtava. Termini o

eksploataciji prostitucije i seksualne eksploatacije nisu definisane protokolom, smatrajući da je ovaj sporazum bez predrasuda i kako se suverene strane obraćaju u odnosu na prostituciju u njihovom domaćem zakonu.

Ipak protokol je uspeo da snadb države sa definicijom koja dozvoljava širu interpretaciju uzimajući u obzir kompleksnost ove stvari. Definicija se sastoji iz tri dela: dela, sredstva i namene. Ova definicija prepoznaje sve forme trgovine i ne ograničava pitanja prostitucije i robovanja. ne usresređuje se isključivo na žene i devojke ali prihvata da žene, muškarci, momci i devojke svi oni mogu biti žrtve trgovine. Šta definiše trgovinu je prinuda a ne vrsta rada. Protokol takođe iznosi da postoje razlike u odnosu na korišćenje iznude zavisno od toga da li su u pitanju deca ili odrasli, na način da deca ne smeju biti prinuđena, jer status deteta i njihova ranjivost kroz odrasle autoritete čini ih nemoćnim da budu odgovorni na isti način u donošenju odluka kao odrasli. Protokol ne zahteva da žrtve koje prelaze međunarodno priznatu granicu, imajući u obzir da su ove osobe takođe prodavane od jedne do druge regije u istoj zemlji. Protokol takođe uspostavlja jasnu razliku između fenomena trgovine i krijumčarenja migranata. Krijumčarenje ljudima je krivično delo protiv javnog reda regulisanim pravnom ulaska u jednu državu, bez posebne žrtve; dok u slučaju trgovine, prodane osobe su žrtve kriminala koje trpe zbog kršenja njihovih ljudskih prava. Dakle cilj

krijumčarenja nije izrabljivanje već ilegalni ulazak i ostanak. I radi na zaštiti granica. Nažalost, mnoge osobe dolaze ilegalno i one se deportuju kao takve bez priznanja da su žrtve nasilja, dakle njihova prava za bezbenost i podršku su povređena od strane institucija koje su odgovorne za njihovu zaštitu i da kazne one koji ih eksploatišu i zloupotrebljavaju.

b – na domaćem nivou

Na domaćem nivou, na Kosovu, ustanovljen je sistem prosleđivanja. Protivno direktna pomoć u trgovini i ko-ordinacione grupe uključujući međunarodne Organizacije za Migraciju (IOM), Organizacija za Ko-operaciju i Bezbednost u Evropi (OSCE), Department Pravde/VAAU (Jedinica za Zaštitu Žrtava i Pomoć), organizacija za Prevenciju Trgovine Ljudima (PVPT), Istražna Jedinica Saobraćajne Policie (TPIU) i ad-hoc Department za Socijalni rad i Centar za Zaštitu žena i dece (CPWC), su odgovorne da zaštite prodane žene na Kosovo i predvide forum za diskusiju individualnih slučajeva i potrebu za povlasticama. Ove interne-agencije radne grupe o trgovini ljudima usvojile su zajedničke Standarde i Operativne Postupke za Zaštitu Žrtava (SOPs) kako bi obezbedile sve oblasti programa su pokrivene i sve aktivno pravilno funkcionišu. SOPs ukazuje na to kako pratiti postupak prilikom pružanja pomoći prodatoj ženi od prepoznavanja pa sve dok ne dođe u sklonište. Oni takođe prikazuju system prosleđivanja za organizacije

koje su uključene I one se ažuriraju I pregledaju svakih šest meseci ili ako postoji hitna potreba za tim.

TPIU sprovodi istragu kako bi prepoznao prodavce I kada oni imaju razumnu sumnju da jedna ili više osoba su uključene u trgovinu, oni vrše pretres I oni prvi stupaju u kontakt sa ženama I devojkama prilikom prepada, hapšenja I zatvaranja. Onda TPIU uzima izjave od žena I kada oni posumljaju da oni imaju prodane osobe u pritvoru, oni zovu OSCE regionalni trgovačku žižu gde sprovode intervju sa žrtvama. OSCE će se povući onda kada se ta odgovornost preda jedinici za pomoć žrtvama departmenta pravde. OSCE će odlučiti da li slučaj treba predati IOM za repatrijaciju ili sklonište treba pitati za dozvolu. TPIU direktno pravi aranžmane sa IOM I skloništem, koje vode organizacije kao što su PVPT ili Centar za Zaštitu Žena I Dece.

Jednom kada je žrtva smeštena u sklonište, IOM sprovodi opširni intervju, inicira I kompletira postupak povratka ili reintegracije. Postoje četiri skloništa otvorena na Kosovu. Sklonište koje vodi PVPT radi sa međunarodnim žrtvama I pruža im zaštitu sve dok se one ne rehabilituju ili ne vrate u domovinu (3 nedelje do 3 meseca). Ovo sklonište je odgovorno za osnovne potrebe korisnika uključujući osnovnu medicinsku negu, medicinsko savetovanje I profesionalnu obuku. Iz bezbednosnih razloga I rizika da žrtve prepoznaju lokaciju I kompromitovati integritet skloništa, u principu sklonište ne prihvata žrtve trgovine unutar zemlje.

(Druga polovina ovog članka biće publikovana u sledećem Biltenu)

*Gđa. Sylvie Nicole, Međunarodni
Program Ko-ordinator, KIP*

Projekat aktivnosti za Maj 2004

- Seminar o Dokaznim I Sudskim slučajevima Seksualnog Nasilja
- Seminar o Zaštiti protiv Porodičnog Nasilja
- Seminar o Malim Prekršajima
- Seminar o Nezavisnosti Pravosuđa
- Seminar o Zakonu Kosova za Maloletnike
- Seminar o Imovinskim Pravima
- Početni kurs za novoimenovane tužioce

Seminar o Sudskim slučajevima Seksualnog Zlostavljanja

Kosovski Institut za Pravosuđe, zajedno sa US Departmentom Pravde, organizovaće 4 I 6 Maja, jednodnevni seminar o dokaznim I sudskim slučajevima koji se odnose na seksualno nasilje. Ova pitanja su od velike važnosti odkad su krivična dela protiv seksualnog integriteta nedavno inkorporisana u Privremeni Krivični Zakon Kosova. Seminar će se fokusirati na uticaj seksualnog nasilja u društvu, dokumentacija mesta zločina, intervjuju tehnički I sudske medicine. Slučajevi zasnovani na odredbama novog zakona biće predstavljeni I diskutirani. Eksperti kojiće doprineti ovom seminaru biće Specijalni Pomoćnik Državnog Tužioca, Medicinska sestra ispitivač seksualnog nasilja, Koordinator Edukacione Koalicije protiv Seksualnog Nasilja, svi dolaze iz Američke Države Mississippi, I jedan Nadzorni Pravni Savetnik US DP. Krivične sudije I tužioce pozvani su da prisustvuju ovoj sednici.

Seminar o Zaštiti protiv Porodičnog Nasilja

KIP će ponuditi jedan seminar o UNMIK Uredbi 2003/12 o Zaštiti protiv Porodičnog Nasilja, 5 Maja, godinu dana nakon stupanja na snagu. Članovi pravosuđa su pokazali veliko interesovanje za ovu stvar otkako je ova uredba ustanovila novi postupak u civilnoj I krivičnoj materiji. Zato sudije koji rade na građanskim I krivičnim pitanjima kao I javni tužioci koji nisu prisustvovali na predhodni seminar organizovan 4 i 5 Novembra 2003 biće pozvani na ovu sednicu. Ovaj program se bavi odgovornostima suda koji imaju nadzor nad ovim slučajevima. Dnevni red uključuje sledeće teme: važnost uredbe 2003/12, usporedni pregled sa Evropskim I Američkim zakonodavstvom I sudskom praksom, postupci shodno uredbi I vrste zaštitnih naloga, krivična dela porodičnog nasilja, odgovornosti, kompetencije suda I kazne. Stručnjaci koji će doprineti ovom seminaru su lokali I međunarodni eksperti, jedan sudija Okružnog suda iz Prištine, jedan advokat iz Prizrena, jedan KIP sudski trener I jedan Nadzorni Pravni Savetnik US Departmenta Pravde. Diskusija u vezi implementacije ove uredbe biće nakon predstavljanja slučajeva učesnika sa kojima se susreću zadnjih godina I sa kojim se poteškoćama suočavaju u njihovoj praksi u primeni ove uredbe.

Seminar o Malim prekršajima

KIP će organizovati 13 Maja poseban legalni edukacioni program za sudije koji rade u Sudovima za Prekršaje Kosova. Ovaj seminar obuhvatiće legalna i proceduralna pitanja za koje je sud za prekršaje kompetentan: pitanja saobraćaja, javni red i mir. Troje sudija koji dolaze iz Višeg Suda za Prekršaje Kosova biće treneri i govornici toga. Ovaj seminar je drugi po redu ove godine organizovan za dvadeset pet sudija suda za prekršaje.

Seminar o Nezavisnosti Pravosuđa

Kosovski Institut za Pravosuđe i Savet Evrope održaće u Grand Hotelu, 14 Maj 2004, seminar o nezavisnosti pravosuđa. Ovaj trening će obuhvati pojedine teme. Prva tema će biti o pravosuđu kao “trećoj sili” demokratske države: Ustavni okvi, definicija “treće sile” i načini organizovanja (standardi i preporuke od Saveta Evrope biće predstavljeni i upoređeni sa uredbama/odredbama koje pružaju organizacije, funkcionisanje i naimenovanje pravosuđa na Kosovu). Druge prezentacije biće o nezavisnosti i nadzora sudija; moguće političke intervencije i izvršna vlast nezavisnosti sudija, načini izbora sudija i promocija nezavisnosti sudija na Kosovu. Eksperti koji će doprineti ovom seminaru biće jedan Albanski sudija - ekspert iz Saveta Evrope, jedan Nemački sudija, predsedavajući Udruženja Sudija Kosova, i jedan KIP sudski trener. Ovaj trening se odnosi na sve sudije Kosova.

Seminar o Zakonu Kosova za Maloletnike

Shodno proglašenju UNMIK Uredbe 2004/8 o Zakonu Kosova za Maloletnike, 20 Aprila 2004, i njegovo stupanje na snagu istoga dana, KIP će organizovati ad hoc seminar o ovim temama 19 maja 2004. Ova sednica se odnosi na sudije Opštinskog suda koji su odgovorni za ovu stvar. Ove teme će obuhvatiti važeće mere, kazne i postupak predviđen zakonom za maloletnike, izricanje vaspitnih mera i suđenje odraslima za krivična dela izvršena protiv dece. Eksperti koji doprinose ovom seminaru biće jedan lokalni ekspert iz krivičnog prava, jedan sudija iz Okružnog suda iz Mitrovice i dvoje sudija iz Vrhovnog Suda Kosova.

Seminar o Imovinskim Odnosima

Kosovski Institut za Pravosuđe, u saradnji sa Savetom Evrope, organizovaće 21 Maja jedan trening za sudije koji rade na civilnim pitanjima. Predmeti koje ćemo obrađivati biće kompetencije Redovnih sudova, Direkcija za Stambena i Imovinska Pitanja, Komisija za razmatranje stambenih i imovinskih zahteva. Šef Legalnog Procesu Direkcije za Stambena i Imovinska pitanja, jedan sudija iz Opštinskog Suda iz Prištine, i jedan ekspert iz Saveta Evrope doprineće ovom seminaru.

Početni kurs

KIP će održati jedan početni kurs za četrdeset tri kandidata koji su preporučeni za tužilačke poslove, u periodu od 24-27 Maja 2004. Ovi kandidati će uglavnom biti obučavani o novom privremenom krivičnom zakonu I zakonu o krivičnom postupku Kosova. Drugi predmeti kao što su pitanja sudske medicine, ljudska prava I etike biće takđe predstavljene učesnicima.